

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA**

z dnia 29 października 2003 r.

**W SPRAWIE WYKAZU DZIEDZIN PIELEŃNIARSTWA ORAZ
DZIEDZIN MAJĄCYCH ZASTOSOWANIE W OCHRONIE
ZDROWIA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA
SPECJALIZACJA I KURSY KWALIFIKACYJNE, ORAZ
RAMOWYCH PROGRAMÓW SPECJALIZACJI DLA
PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH**

(Dz. U. Nr 197, poz. 1922)

- Wyciąg -

ZAŁĄCZNIK Nr 14

**RAMOWY PROGRAM BLOKU SPECJALISTYCZNEGO
SPECJALIZACJI W DZIEDZINIE PIELEŃNIARSTWA
ONKOLOGICZNEGO DLA PIELEŃNIAREK**

I. Cel kształcenia

Przygotowanie pielęgniarki do pełnienia specjalistycznej, profesjonalnej opieki nad chorym z chorobą nowotworową.

II. Czas trwania specjalizacji

1. Łączna liczba godzin wynosi 980 godzin dydaktycznych.
2. Liczba godzin w bloku ogólnozawodowym wynosi 330 godzin.
3. Liczba godzin w bloku specjalistycznym wynosi 650 godzin, w tym w części teoretycznej 300 godzin, w części praktycznej 350 godzin.

III. Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

1. Omówić kierunki rozwoju pielęgniarstwa onkologicznego.
2. Wyjaśnić rolę stowarzyszeń zawodowych w rozwoju pielęgniarstwa onkologicznego.

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek**

3. Scharakteryzować najczęściej występujące nowotwory w Polsce i na świecie.
4. Scharakteryzować organizację opieki nad chorym onkologicznie w Polsce i na świecie.
5. Omówić rolę pielęgniarki w "leczeniu" niekonwencjonalnym.
6. Omówić psychospołeczne i duchowe konsekwencje choroby nowotworowej.
7. Sformułować diagnozę pielęgniarską.
8. Planować opiekę pielęgniarską nad chorym i jego rodziną.
9. Propagować zachowania prozdrowotne.
10. Opracować i realizować programy edukacyjno-profilaktyczne.
11. Oceniać skuteczność podjętych działań.
12. Przygotować pacjenta do specjalistycznych badań diagnostycznych.
13. Scharakteryzować różne metody leczenia chorób nowotworowych.
14. Przygotować chorego z chorobą nowotworową do leczenia (chirurgicznego, promieniami, cytostatykami).
15. Pielęgnować chorego po zabiegu chirurgicznym, po radioterapii, po leczeniu cytostatykami.
16. Pielęgnować chorego z powikłaniami spowodowanymi leczeniem choroby nowotworowej.
17. Przedstawić stany nagłe w onkologii.
18. Edukować pacjentów i ich rodziny w zakresie stosowania odpowiedniej diety.
19. Stosować rehabilitację i udogodnienia dostosowane do potrzeb chorego.
20. Wskazać zadania pielęgniarki w prowadzeniu różnego rodzaju rehabilitacji.
21. Mobilizować pacjenta do świadomego udziału w procesie leczniczo-pielęgnacyjnym.
22. Dobrać indywidualnie, zależnie od stanu pacjenta, właściwą technikę kontaktu terapeutycznego.
23. Wyznaczyć priorytety pielęgnacyjne w opiece paliatywnej.
24. Szanować przekonania religijne i kulturowe pacjenta.
25. Uczestniczyć w sprawowaniu opieki paliatywnej nad chorym i jego rodziną.
26. Omówić zasady zwalczania bólu nowotworowego.
27. Klasyfikować środki przeciwbólowe według zaleceń światowej organizacji zdrowia (WHO).

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

28. Wspomagać chorego w dążeniu do maksymalizacji jakości życia.

29. Opracować standardy praktyki zawodowej.

30. Planować własny rozwój zawodowy.

31. Uczestniczyć w kształceniu przeddyplomowym i podyplomowym pielęgniarek.

IV. Plan nauczania

Lp.	MODUŁ	Teoria - liczba godzi n	STAŻ		Łącz na liczb a godzi n
			placówka	liczb a godz in	
I	Zaawansowana praktyka specjalistyczna	45	-	-	45
II	Profilaktyka i diagnostyka chorób nowotworowych	45	Poradnia onkologiczna Zakład diagnostyki	35 35	115
III	Pielęgnowanie chorego z chorobą nowotworową	120	Oddział chirurgii onkologicznej Oddział lub zakład radioterapii Oddział chemioterapii	70 35 35	260

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

IV	Rehabilitacja w onkologii	45	Zakład lub oddział rehabilitacji	70	115
V	Opieka paliatywna	45	Hospicjum lub oddział opieki paliatywnej	35	115
			Paliatywna opieka domowa	35	
Łączna liczba godzin		300		350	650

IV. Program nauczania

MODUŁ I. ZAAWANSOWANA PRAKTYKA SPECJALISTYCZNA

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do roli lidera w zawodzie pielęgniarki onkologicznej.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) omówić kierunki rozwoju pielęgniarstwa onkologicznego;
- 2) wyjaśnić rolę stowarzyszeń zawodowych w rozwoju pielęgniarstwa onkologicznego;
- 3) omówić organizację opieki pielęgniarstwa w onkologii;
- 4) podejmować etyczne decyzje w sprawowaniu opieki nad chorym z chorobą nowotworową;
- 5) współpracować w zespole interdyscyplinarnym;
- 6) być wiarygodną;
- 7) oszacować koszty świadczeń pielęgnacyjnych;
- 8) wyjaśnić rolę pielęgniarki w "leczeniu" niekonwencjonalnym;
- 9) opracować i wdrażać standardy opieki pielęgniarstwa;
- 10) oceniać i analizować standardy;
- 11) ocenić jakość świadczeń pielęgnacyjnych;
- 12) opracować programy profilaktyki chorób nowotworowych;
- 13) przygotować i realizować program adaptacji zawodowej;
- 14) organizować i realizować różne formy doskonalenia zawodowego;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek**

- 15) pozyskiwać różnorodne organizacje (rządowe i pozarządowe) do działań profilaktycznych i podnoszenia kultury zdrowotnej w środowisku działania.

3. Treści nauczania:

- 1) rozwój pielęgniarstwa onkologicznego:
  - a) kierunki rozwoju pielęgniarstwa onkologicznego,
  - b) stowarzyszenia zawodowe i ich rola w rozwoju pielęgniarstwa onkologicznego,
  - c) zagadnienia dotyczące przebiegu choroby nowotworowej;
- 2) aktywność zawodowa pielęgniarek onkologicznych:
  - a) inicjatywy w ramach samorządu zawodowego, organizacji i stowarzyszeń zawodowych,
  - b) inicjatywy zmian organizacyjnych w opiece onkologicznej,
  - c) pozyskiwanie osób i instytucji na rzecz walki z rakiem,
  - d) czynny udział w realizacji zadań wynikających z "Narodowego Programu Walki z Rakiem";
- 3) organizacja opieki onkologicznej:
  - a) cele, zadania i struktura organizacyjna różnorodnych form opieki onkologicznej,
  - b) koszty świadczeń pielęgniarstkich;
- 4) współpraca w zespole:
  - a) podejmowanie inicjatyw pielęgniarstkich,
  - b) podejmowanie inicjatyw organizacyjnych;
- 5) etyka w onkologicznej opiece pielęgniarstkiej:
  - a) postawa wiarygodności (niepalenie papierosów),
  - b) rozumienie sytuacji chorego z chorobą nowotworową,
  - c) poszanowanie mienia;
- 6) postęp medycyny w leczeniu chorób nowotworowych: przeszczep szpiku, antybiotykoterapia zakażeń, nowości w farmakoterapii (nowe leki), laseroterapia;
- 7) udział pielęgniarki w badaniach klinicznych;
- 8) niekonwencjonalne metody "leczenia" w onkologii:
  - a) rodzaje i przyczyny upowszechniania,
  - b) znaczenie dla psychiki pacjenta i jego rodziny,
  - c) niebezpieczeństwa wynikające z ich stosowania;
- 9) standardy opieki onkologicznej: budowanie, ocena i analiza, modyfikowanie standardu;
- 10) ocena jakości opieki pielęgniarstkiej w onkologii:
  - a) system zapewnienia jakości w opiece onkologicznej,
  - b) metody rozwiązywania problemów poprawy jakości,
  - c) pomiar i monitorowanie jakości;

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

- 11) edukacja pielęgniarek w okresie adaptacji zawodowej;
- 12) organizacja i realizacja różnorodnych form doskonalenia zawodowego.

MODUŁ II. PROFILAKTYKA I DIAGNOSTYKA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do pełnienia roli lidera w profilaktyce i diagnostyce chorób nowotworowych.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) omówić epidemiologię chorób nowotworowych;
- 2) scharakteryzować rolę pielęgniarki w obniżaniu wskaźnika zachorowalności;
- 3) propagować kulturę zdrowotną w środowisku;
- 4) scharakteryzować czynniki ryzyka rozwoju chorób nowotworowych;
- 5) planować, budować i realizować programy profilaktyczne;
- 6) oceniać zrealizowane programy profilaktyczne dotyczące chorób nowotworowych;
- 7) konstruować i prowadzić programy edukacyjne;
- 8) objaśniać pacjentowi proces diagnozowania;
- 9) wskazać rolę pielęgniarki w diagnozowaniu choroby nowotworowej;
- 10) ocenić zaawansowanie choroby nowotworowej według skali tumor-node-metastasis (TNM);
- 11) wykorzystać wiedzę do efektywnej opieki pielęgniarskiej;
- 12) wskazać rolę pielęgniarki w podnoszeniu jakości opieki w profilaktyce i leczeniu choroby nowotworowej.

3. Treści nauczania:

- 1) epidemiologia chorób nowotworowych:
  - a) chorobowość,
  - b) umieralność,
  - c) konsekwencje chorób nowotworowych;
- 2) rola i zadania pielęgniarki w obniżaniu wskaźnika zachorowalności;
- 3) szerzenie kultury zdrowotnej w środowisku;

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

- 4) czynniki ryzyka chorób nowotworowych (fizyczne, chemiczne, genetyczne i inne);
- 5) profilaktyka chorób nowotworowych:
  - a) pierwotna (akcja antynikotynowa, edukacja w zakresie racjonalnego odżywiania),
  - b) wtórna (czynne poradnictwo ukierunkowane na grupy ryzyka);
- 6) budowa i realizacja programów profilaktycznych chorób nowotworowych;
- 7) ocena praktyczna realizacji programów profilaktycznych dotyczących chorób nowotworowych;
- 8) rola i zadania pielęgniarki w wykrywaniu choroby nowotworowej;
- 9) diagnozowanie w zależności od umiejscowienia choroby w:
  - a) obrębie głowy i szyi,
  - b) gruczole tarczycy,
  - c) obrębie klatki piersiowej,
  - d) gruczole piersiowym,
  - e) przewodzie pokarmowym,
  - f) układzie moczowym,
  - g) narządach płciowych żeńskich,
  - h) układzie chłonnym,
  - i) tkankach miękkich i kościach;
- 10) rola i zadania pielęgniarki w diagnozowaniu choroby nowotworowej;
- 11) ocena zaawansowania choroby nowotworowej według skali TNM;
- 12) rola i zadania pielęgniarki w podnoszeniu jakości opieki, w profilaktyce i leczeniu choroby nowotworowej.

MODUŁ III. PIELĘGNOWANIE CHOREGO Z CHOROBA NOWOTWOROWĄ

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania specjalistycznej opieki nad pacjentem z chorobą nowotworową i jego rodziną.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) przygotować psychicznie i fizycznie chorego do zabiegu chirurgicznego poszczególnych narządów;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek**

- 2) pielęgnować chorego po zabiegach chirurgicznych w obrębie głowy i szyi;
- 3) pielęgnować chorego po zabiegach chirurgicznych w obrębie klatki piersiowej;
- 4) pielęgnować chorego po zabiegach chirurgicznych w obrębie piersi;
- 5) pielęgnować chorego po zabiegach chirurgicznych w obrębie przewodu pokarmowego;
- 6) pielęgnować chorego po zabiegach chirurgicznych w obrębie układu moczowego;
- 7) pielęgnować chorego po amputacji kończyn;
- 8) omówić znaczenie drenażu stosowanego po operacjach w obrębie klatki piersiowej;
- 9) scharakteryzować specyfikę pielęgnowania chorych leczonych operacyjnie;
- 10) pielęgnować chorego po operacjach odtwórczych;
- 11) przygotować chorego do życia w zmienionych warunkach po operacji;
- 12) przygotować pacjenta do aktywnego współdziałania w rehabilitacji oraz w dalszym leczeniu;
- 13) prowadzić edukację pacjenta i jego rodziny ukierunkowaną na samoopiekę;
- 14) scharakteryzować rodzaje i cele radioterapii;
- 15) przygotować psychicznie i fizycznie chorego do leczenia promieniami;
- 16) omówić specyfikę pielęgnacji chorego leczonego promieniami;
- 17) scharakteryzować objawy uboczne leczenia promieniami;
- 18) scharakteryzować specjalne formy chemioterapii;
- 19) pielęgnować chorego leczonego cytostatykami;
- 20) omówić uboczne działania cytostatyków;
- 21) edukować chorego w zakresie żywienia w trakcie leczenia chirurgicznego, promieniami, chemioterapią;
- 22) edukować pacjenta i jego rodzinę w zakresie odpowiedniego żywienia w trakcie i po leczeniu;
- 23) scharakteryzować stany nagłe w onkologii.

3. Treści nauczania:

- 1) opieka nad pacjentem leczonym chirurgicznie:
  - a) przygotowanie psychiczne i fizyczne chorego do zabiegu chirurgicznego poszczególnych narządów,
  - b) pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym w obrębie głowy i szyi,

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek**

- c) specyfika pielęgnowania chorego z nowotworami poszczególnych narządów, w tym wargi, jamy ustnej, kości i chrząstki stawowej, skóry, oka, mózgu i innych części systemu nerwowego, gruczołów wydzielania wewnętrznego, szpiku kostnego, gruczołu sutkowego,
- d) pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym w obrębie klatki piersiowej (rodzaje drenażu - opadowy, ssący),
- e) pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym w obrębie przewodu pokarmowego,
- f) pielęgnowanie chorego z tracheostomią,
- g) pielęgnowanie chorego ze stomią,
- h) pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym narządu rodnego,
- i) pielęgnowanie chorego po zabiegu operacyjnym w obrębie układu moczowego,
- j) pielęgnowanie chorego po amputacji kończyny;
- 2) specyfika pielęgnowania chorych leczonych chirurgicznie:
  - a) wsparcie psychiczne chorego,
  - b) tlenoterapia (procent saturacji),
  - c) podawanie leków przeciwbólowych z wyprzedzeniem,
  - d) pielęgnowanie chorego z drenażem,
  - e) podawanie hiperalimentacji;
- 3) pielęgnowanie chorego po operacjach odtwórczych - obserwacja odroczonego płata (pod kątem zabarwienia, ucieplenia, gry naczyniowej);
- 4) edukacja chorego w zakresie sposobu żywienia w trakcie leczenia operacyjnego;
- 5) rehabilitacja po zabiegu operacyjnym - rola i zadania pielęgniarki;
- 6) rodzaje radioterapii (zewnętrzna, wewnętrzna, teleterapia);
- 7) cele radioterapii:
  - a) łagodzenie lub zniesienie bólu,
  - b) zahamowanie krwawienia,
  - c) gojenie owrzodzeń,
  - d) odbarczenie zespołu żyły próżnej górnej,
  - e) zmniejszenie ciśnienia śródczaszkowego,
  - f) zmniejszanie dolegliwości przy przerzutach do kości;
- 8) opieka nad pacjentem leczonym promieniami:
  - a) przygotowanie chorego do leczenia radioterapią (psychiczne, fizyczne),
  - b) pielęgnowanie chorego w trakcie radioterapii;
- 9) specyfika pielęgnacji chorego leczonego promieniami:

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

- a) pielęgnacja błony śluzowej jamy ustnej,
  - b) dobór diety (ilość przyjmowanych płynów),
  - c) higiena ciała,
  - d) kontrola wypróżniania,
  - e) edukacja chorego w zakresie samoopieki;
- 10) objawy uboczne leczenia promieniami:
- a) ze strony skóry,
  - b) ze strony układu pokarmowego,
  - c) popromienne zapalenie płuc,
  - d) uszkodzenie mięśnia sercowego,
  - e) inne;
- 11) edukacja chorego w zakresie sposobu żywienia w trakcie leczenia promieniami;
- 12) rola pielęgniarki w edukowaniu rodziny do opieki nad chorym po zakończeniu leczenia;
- 13) opieka nad chorym leczonym chemioterapią:
- a) przygotowanie chorego do leczenia cytostatykami (psychiczne, fizyczne, farmakologiczne),
  - b) pielęgnacja chorego z założonym portem naczyniowym,
  - c) pielęgnowanie chorego leczonego cytostatykami,
  - d) rola pielęgniarki w zapobieganiu powikłaniom;
- 14) specjalne formy chemioterapii:
- a) dokanałowa,
  - b) dojamowa;
- 15) uboczne działania leczenia cytostatykami:
- a) zaburzenia ze strony układu pokarmowego,
  - b) wypadanie włosów,
  - c) łagodzenie objawów,
  - d) problemy pielęgnacyjne;
- 16) toksyczność cytostatyków dla personelu:
- a) edukacja personelu,
  - b) bezpieczne przygotowanie roztworów,
  - c) ochrona personelu w ciąży;
- 17) edukacja chorego w zakresie sposobu żywienia w trakcie leczenia cytostatykami;
- 18) stany nagłe w onkologii - postępowanie:
- a) zespół żyły głównej górnej,
  - b) tamponada serca,
  - c) popromienne zapalenie płuc,
  - d) krwotok z płuc,
  - e) ostra niewydolność płuc,
  - f) ostra niewydolność oddechowa,

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

- g) wzrost ciśnienia śródczaszkowego,
- h) złamania patologiczne spowodowane przerzutami do kości,
- i) zespół wykrzepiania śródnaczyniowego,
- j) leukostaza (zwiększenie lepkości krwi),
- k) niedrożność przewodu pokarmowego.

MODUŁ IV. REHABILITACJA W ONKOLOGII

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do współuczestnictwa w rehabilitacji i usprawnianiu pacjentów z chorobą nowotworową.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) scharakteryzować rehabilitację w onkologii;
- 2) stosować rehabilitację psychospołeczną w zależności od potrzeb chorego;
- 3) wypracować u chorego pozytywne nastawienie do aktywności zawodowej;
- 4) scharakteryzować rolę pielęgniarki w procesie rehabilitacji chorych leczonych z powodu nowotworu;
- 5) dobrać właściwe sposoby usprawniania w zależności od rodzaju leczenia i stanu chorego;
- 6) uczestniczyć w rehabilitacji chorych przed i po operacjach odtwórczych;
- 7) oceniać skuteczność podejmowanych przez pielęgniarki działań rehabilitacyjnych;
- 8) instruować pacjentów i ich rodziny w zakresie sposobów usprawniania oraz korzystania ze sprzętu pomocniczego i rehabilitacyjnego;
- 9) uczestniczyć w rehabilitacji niedowładów i porażień powstałych w wyniku leczenia choroby nowotworowej;
- 10) współpracować z fizjoterapeutą i innymi członkami zespołu terapeutycznego w zakresie rehabilitacji chorych.

3. Treści nauczania:

- 1) rehabilitacja w onkologii:
  - a) fizyczna (ćwiczenia bierne, czynne, czynne z oporem, pozycje ułożeniowe, nauka wykorzystania sytuacji do wykonywania ćwiczeń),

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek**

- b) psychospołeczna (wypracowanie chęci powrotu do rodziny i środowiska),
- c) zawodowa (wzbudzanie motywacji powrotu do aktywności zawodowej);
- 2) rehabilitacja chorych po leczeniu nowotworów w obrębie głowy i szyi:
  - a) usprawnianie mięśni mimicznych,
  - b) leczenie zaburzeń mowy,
  - c) nauka zastępczej mowy przełykowej;
- 3) rehabilitacja przed i po leczeniu raka gruczołu piersiowego:
  - a) przed operacją (nauka ćwiczeń i właściwego układania kończyny po stronie operowanej),
  - b) po operacji (ćwiczenia oddechowe, ćwiczenia obręczy barkowej po stronie operowanej, profilaktyka przeciwobrzękowa, protezowanie, korygowanie wad postawy);
- 4) rehabilitacja chorych leczonych z powodu nowotworów płuc:
  - a) przed operacją (ćwiczenia oddechowe poprawiające mechanikę oddychania, wywoływanie kaszlu),
  - b) po operacji (ćwiczenia kaszlu i odkrztuszania, drenaż ułożeniowy),
  - c) w trakcie radioterapii (ćwiczenia poprawiające wentylację i wydolność oddechową),
  - d) w trakcie chemioterapii (ćwiczenia poprawiające wentylację oddechową);
- 5) rehabilitacja po zabiegach w obrębie jamy brzusznej:
  - a) ćwiczenia oddechowe,
  - b) ćwiczenia kończyn dolnych,
  - c) pozycje ułożeniowe,
  - d) ćwiczenia mięśni tułowia;
- 6) rehabilitacja chorych leczonych z powodu guzów tkanek miękkich i kości:
  - a) ćwiczenia oddechowe,
  - b) wczesne uruchomienie i pionizacja,
  - c) hartowanie i protezowanie kikutu,
  - d) nauka chodzenia,
  - e) nauka funkcji zastępczej amputowanej kończyny górnej,
  - f) ćwiczenia ogólnokondycyjne;
- 7) rehabilitacja chorych przed i po operacjach odtwórczych:
  - a) przed operacją (przygotowanie mięśni i miejsc biorczych),
  - b) po operacji (rehabilitacja miejsca rekonstrukcji, rehabilitacja w miejscu biorczym);

- 8) rehabilitacja niedowładów i porażeń występujących w następstwie zabiegów operacyjnych, chemioterapii i radioterapii.

MODUŁ V. OPIEKA PALIATYWNA

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania profesjonalnej opieki paliatywnej.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) określić specyfikę opieki paliatywnej;
- 2) wykazać szczególne znaczenie etycznych zachowań w opiece paliatywnej;
- 3) wyznaczyć priorytety pielęgnacyjne w opiece paliatywnej;
- 4) zapewnić choremu ciągłość opieki paliatywnej;
- 5) ocenić wiedzę chorego na temat własnej choroby;
- 6) przekazywać niepomyślne informacje w opiece paliatywnej;
- 7) wzmacniać potrzebę niezależności chorego;
- 8) przewidywać reakcje chorego i jego rodziny oraz reagować stosownie do sytuacji;
- 9) szanować prywatność pacjenta;
- 10) wyrażać szacunek dla życia i akceptować śmierć;
- 11) rozumieć zmienność zachowań chorego i jego rodziny;
- 12) prowadzić rozmowy z pacjentem lub rodziną na temat śmierci;
- 13) omówić koszty i efekty leczenia;
- 14) respektować prawo chorego do najlepszej opieki;
- 15) klasyfikować środki przeciwbólowe według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia (WHO);
- 16) przedstawić zasady podawania środków przeciwbólowych;
- 17) scharakteryzować drogi podawania stosowanych leków;
- 18) szanować przekonania religijne i kulturowe pacjenta;
- 19) pielęgnować chorego z przetoką i stomią;
- 20) zapobiegać powstawaniu odleżyn;
- 21) zapobiegać obrzękom;
- 22) stosować drenaż ułożeniowy;
- 23) pielęgnować skórę;
- 24) wspomagać chorego w dążeniu do dobrej jakości życia;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek**

- 25) wskazać lub zorganizować różne formy pomocy socjalno-bytowej;
- 26) współpracować z pracownikami podstawowej opieki zdrowotnej.

3. Treści nauczania:

- 1) opieka paliatywna, jej zakres i organizacja:
  - a) filozofia i etyka w opiece paliatywnej,
  - b) formy opieki (stacjonarna, domowa, dzienna);
- 2) priorytety w opiece nad pacjentem:
  - a) niwelowanie bólu,
  - b) pielęgnowanie w dusznościach,
  - c) zapobieganie powstawaniu odleżyn,
  - d) higiena ciała,
  - e) zapobieganie zaburzeniom ze strony układu pokarmowego,
  - f) wsparcie duchowe, psychiczne i socjalne;
- 3) zadania pielęgniarki w opiece paliatywnej nad chorym z zaawansowaną chorobą nowotworową:
  - a) prawa chorego i jego rodziny - pielęgniarka doradcą i rzecznikiem praw chorego,
  - b) ocena potrzeb pielęgnacyjnych;
- 4) interdyscyplinarny zespół opieki paliatywnej, skład i zadania;
- 5) zasady współpracy z podstawową opieką zdrowotną;
- 6) ból w opiece paliatywnej: rozpoznawanie somatycznych objawów bólu, sposoby zmniejszania dolegliwości bólowych, standardy leczenia bólu;
- 7) jakość życia w opiece terminalnej: optymalna jakość życia, asystowanie i współodczuwanie, pomoc duchowa, towarzyszenie w umieraniu;
- 8) wsparcie psychospołeczne i duchowe rodziny w okresie umierania i żałoby.

VI. Kwalifikacje kadry dydaktycznej

1. Organizator kształcenia zapewnia w przedmiotowej dziedzinie kształcenia wykładowców posiadających:

- 1) tytuł naukowy profesora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 2) stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 3) stopień naukowy doktora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów.

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Onkologicznego dla Pielęgniarek

2. Wykładowcami mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w dziedzinie będącej przedmiotem specjalizacji, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniają co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa;
- 2) posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa onkologicznego lub w dziedzinie pokrewnej;
- 3) posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie medycyny odpowiadającą dziedzinie pielęgniarstwa będącej przedmiotem specjalizacji;
- 4) posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień.